

Correspondența Română

APARE IN TOATE DILELE DE LUCRU

ABONAMENTE

LA

Correspondența Română

IN ROMANIA ȘI ȚERILE VECINE

IN STREINATATE

Pe 12 luni . . . . . 30 lei | Pe 12 luni . . . . . 40 lei
 „ 6 „ . . . . . 15 „ | „ 6 „ . . . . . 20 „
 „ 3 „ . . . . . 8 „ | „ 3 „ . . . . . 10 „

TARIFUL ANUNȚURILOR

Pe paginile 7 și 8 . . . . . linia 40 bani.

Pe celelalte pagini după invoială.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Bulevardul Elisabeta 117

CATRE CITITORII NOȘTRI

Am voit, am ostănit și am adus jertve, ca să întemeem «*Correspondența Română*» și s'o susținem ca organ neapărător de partidele politice adică în ființă, fiindcă aveam simțământul, că o cere această cauză, pe care o servim. Puterile noastre sunt slabe, mijloacele, de care dispunem, sunt puține, ear greutățile, cu care avem să ne luptăm, sunt multe și mari: am merge cu toate înainte, dacă mai am mai ave simțământul, că cauza cere nouă ostăneli și roșe jertve. Credem înse, că de adică înainte «*Correspondența Română*» ar fi, ca diar quotidian, folositoare, dar nu mai e de neapărată trebuință, și că e destul ca ea să fie ținută ca revistă politică.

Cititorii noștri și publicul român, în genere, ne vor ierta deci, dacă ne vom ușura de o parte din sarcina, pe care am purtat-o până-acum, și vom scoate de o cam dată «*Correspondența Română*», tot în formatul și cu caracterul de până acum, numai când diarele quotidiene nu apar, adică Duminecile și dăile de sârbători, câte două coale pe săptămână.

Ast-fel vom pute să ne pronunțăm mai în liniște și mai cu temei asupra celor ce se petrec și vom păstra totodată mai ușor și independența acestui organ de publicitate.

Dacă mai curând ori mai târziu trebuințe învederate vor cere ori dacă vom fi găsit vre-un arangement, care ne convine, vom publica ear „*Correspondența Română*” în condițiunile de până acum.

Deocamdată înse reducem abonamentul la 15 lei pe an, 8 lei pe jumătate și 4 lei pe un pătrar de an și vom considera abonamentele făcute până acum potrivit cu această reducere.

În vândarea cu numărul exemplarul va costa 25 bani.

Rugăm pe cititorii noștri să ne de-

sprijinul, de care ne-au socotit până acum vrednici, și să ne recomande și amicilor săi.

Redacțiunea.

POLITICA

Sunt mulți oameni, care fac politică, dar numai puțini știu ce fac, când politică fac.

Se ivește pe ici pe colo câte unul, care-și dă în toată liniștea seamă despre nevoile societății și despre pornirile oamenilor și își croiește un fel de plan de lucrare publică.

Punctul de plecare al acestora e totdeauna nemulțumirea unei părți din societate. Ceea ce îi face să lucreze este dorința de a pune capăt nemulțumirii, de a scăde suferințele omenești, de a ajunge la o mai fericită împreună viațuire socială. Ei se luptă deci contra celor ce fie din rea voință, fie din nepricepere susțin stările de lucruri, prin care s'au produs nemulțumirea și suferințele.

Pretutindenea dar trebuie neapărat să se producă în viața politică două grupări deosebite: una—o oamenilor care produc suferințele, și alta—o celor ce vor să le curme.

Oamenii din gruparea adoua sunt și ei de două feluri: unii, autoritarii, care vor să facă binele cu ori-ce preț, chiar și fără de voia celor interesați, ear alții, democrații, care nici chiar binele nu-l vor puindu-se în conflict cu simțământul public.

E lucru învederat, că aceste trei feluri de oameni numai în împregiurări de tot rare se pot întâlni pe un teren comun.

Agrarul din Germania ori cel din Anglita știe foarte bine, că interesele marilor clase industriale cer, ca până să fie ieftină; ține cu toate aceste ca produsele agricole să plătească vămuri mari la intrarea lor în țară, fiindcă așa cer interesele producției agricole, pe care el le pune mai presus de toate. El știe că mulți vor suferi, dar lucrul de căpetenie e pentru dânsul, ca el însuși să nu suferă. În zadar ne vom da silința să-l convingem, că rău face, căci nu l-am pute îndupleca de cât făcându-l să înțeleagă, că perde mai mult cumpărând produsele industriale cu prețuri mari de cât câștigă vândând cu prețuri mari pe cele agricole ale sale. Deprins o dată a privi lucrurile din punctul de vedere al folosului particu-

lar, el numai prin argumente egoiste poate să fie înduplecat.

Tot ast-fel muncitorul de la fabrică știe, că interesul capitalului cere, ca produsele industriale să fie ieftine. Ține cu toate aceste, ca simbria să i se sporească, ceea ce urcă valoarea produselor, fiindcă pentru dânsul interesele lui sunt mai presus de toate.

Știe, în sfârșit, ca să fim actuali, și Maghiarul, că o mare nedreptate i se face Românului, dar el pune interesele sale mai presus de toate și ast-fel numai prin argumente egoiste poate să fie convins.

Pretutindenea, unde egoismul, fie el individual, fie de clasă, fie național, se pune în fața conștiinței comunității de interese, discuțiunea e zadarnică, dacă nu e susținută cu argumente egoiste.

Sunt cu toate aceste foarte mulți oameni, care iaș politica drept o destoinicie de a simula, că ești și cu unii, și cu alții dintre cei ce nu se pot împăca.

A face politică va să dică a te purta ast-fel, ca să nu te strici nici cu dracul, nici cu tămăia.

Lucrul acesta se și poate un timp oare-care.

Cel mai autoritar dintre toți autoritarii, Caiu Iuliu Cesar, dicea că îi consideră ca fiind cu dânsul pe toți cei ce nu sunt contra lui.

Autoritarii, care n'au nevoie de sprijinul nimenuia, nu cer de cât tăcere și nepăsare. Ai câștigat deci bună-voința lui, dacă taci și nu te amesteci în lucruri, care, după a lor părere, nu te privesc.

În fața lor «*politica*» e deci lucru foarte ușor: taci și cauți numai de treburile tale private, singurele, care te privesc pe tine—după a lor părere.

Cei-lalți dic înse: Cine n'are cu noi, e contra noastră!

Aceștia dar mai curând ori mai târziu te pun, dacă taci, în rândul dușmanilor.

Aceasta e învățătura, pe care au s'o tragă toți oamenii cu minte din scrisoarea din Ardeal, pe care o publicăm în altă parte a acestui număr din «*Correspondența Română*».

Actualii consilieri ai Majestății Sale au socotit, că e lucru foarte cu minte, dacă, răspundând la cele dișe de d-l Sturdza, își vor potrivi vorbele așa, ca nici Maghiarii să nu fie nemulțumiți, nici Românii să nu se supere.

Maghiarii, care sunt autoritari, nici n'au fost nemulțumiți, ci, din contra, s'au folosit de enunțațiunile făcute de ministrii României ca de niște puternice

argumente pentru combaterea Românilor; tocmai de aceea s'au supărat înse Români, care consideră drept dușman al lor pe ori-și-cine, care nu se luptă pe față și fără de șovăire contra Maghiarilor și te consideră drept trădător, dacă ședî la masă ori stai de vorbă cu un Maghiar—fără-ca să te cerți cu el.

Noi am spus-o chiar dintru început, că d. A. Lahovary și d. P. Carp au vorbit, precum au vorbit, fiind-că nu îi cunosc pe Români de peste Carpați și sunt, în genere, insuficient și cu rea credință informați despre cele ce se petrec în Ardeal. Ear d. Dimitrie Ionescu e prototipul omului superficial, care vorbește despre toate lucrurile cu aceeași siguranță și cu aceeași competență, cu care a dispus ca'n prima clasă secundară să li se vorbească copiilor despre „Nirvana”. N'au dar Români de peste Carpați cuvinte de a se supăra.

Cele dese de noi n'au fost înse citite de cât de puțini dintre frații noștri de peste Carpați, și chiar între acești puțini mulți vor fi crezut, că „*facem politică*”, când dicem, că nu e de cât deosebire de *pricepere* între opoziționali și guvernamentali din România. A rămas deci peste Carpați impresiunea, că actualii consilieri ai Regelui Carol I, oameni, care știu ce vor și vorbesc numai în cunoștința de cauză, țin mai mult la prietenia Maghiarilor de cât la iubirea și la încrederea Românilor.

Dacă «*Tribuna*» și „*Foia Poporului*” n'ar fi fost suprimate chiar la începutul discuțiilor din parlamentul român, impresiunea aceasta s'ar fi slăbit. Acum însă e cam târziu, după-ce s'a produs o dată un curent hotărît și puternic.

E trist, dar adevărat: ați Români de peste Carpați *bănuiesc* pe ori-și-cine, care nu desaprobă fără de rezervă enunțările făcute de d-nii A. Lahovary, P. Carp și „*Tache*” Ionescu.

De geaba e toată «*politica*»: cine nu-i cu noi, e contra noastră.

Ast-fel e foarte grea pozițiunea oamenilor, care țin în toată sinceritatea, ca Români de peste Carpați să nu facă nici o deosebire între partidele din România și să considere pe toți Români din România ca frați de o potrivă vrednici de iubire și de încredere.

Pentru-ca aceasta să fie cu putință, ar trebui să se facă enunțări noi și mai bine chibzuite.

Scrisori din Ardeal

Abrud, 31 Decembrie 1893.

Ne miră foarte mult ce rău mai înțeleg unii oameni de la D-voastră păsurile noastre, ale Ardelenilor. Spiritul public la noi, la Moți, atât este de viu și agitat, că te ia groaza. Dar nici o minune, când stăpânirea ungurească aici în mijlocul nostru, între Români, își așează tot ce are mai rău, mai stricat și mai fără conștiință;—toate lepădăturile, toată ple-

bea bună de a te jăfui în dragă voie, numai fiind-că ești Român. În Abrud la magistratură, la judecătoria de ocol, la poștă și telegraf, la oficiile montane și la cele silvanale, la sub-prefectură, în centrul județului, în sfârșit pretutindenea, n'ai vedé tu un picior de Român în slujbă, să cauți cu lampa lui Diogene. Stăpânirea ungurească a luat de la Moți pădurile, le-a luat pășunile, i-a încărcat la biruri grele de nu le mai poate duce și pe de asupra a slobozit asupra lor un roi de lacuste flămânde, droaia de funcționari ungurești, culeși de prin toate unghiurile țării, care îi sug și mēduva din oase. Oamenii aceștia sunt adevărata haită de lupi turbați, care nu numai că-și bat joc de sērmanul Moș și peste tot de Român și de tot ce e românesc, ci jăfuie, fură, înșeală, curat ca pe vremea lui Caragea al D-voastre. Dacă Moșul nu-l salută politicos ori nu se ferește din cale, e bătut vai de capul lui și a mamă-sa ce l-a născut, că nu mai e om pe toată viața. Se duce la judecător ca să se plângă, judecătorul său îl dă pe ușă afară, sau îl închide și-l pune pe post, pâne și apă la ți odată numai, că-i trece pofta de a se mai jelu în contra Ungurului. Toate aceste, pentru-ca sērăcit, maltratat, chinuit și dispuștat de viața asta să ia lumea în cap, ca pământul să rămână Ungurului, sau apoi să-și ia inima în dinți și să caute a-și face însu-și dreptate, în care cas are să fie împușcat ca și cănele. Exemplu e Scărișoara, exemplu Mogoșul, unde la ordinul subprefectului de Ungur, s'a împușcat în Români ce-și petreceau de Sf. Paști, c'au rămas o mulțime de morți și răniți. Justiția ungurească a decis ca pe cei morți să-i îngroape, ear pe răniți, după ce s'au însănătoșit, i-au aruncat în pușcărie pe câte 7—8 ani.

Mai anțerț trimite stăpânirea un nou subprefect în părțile noastre. Eată cum se recomandă el în cercul curat românesc: «Știți voi cine sunt eu? Vēd, că nu știți, de aceea am să vă spun eu. Să știți că de ați încolo eu sunt *Dumnezeul* vostru al Românilor și când mă vedeți pe mine, să grijiți, așa să stați și să vă purtați în prezența mea ca înaintea *Dumnezeului* vostru românesc.» Ipsisima verba. Superiorul sēu se deosebește numai prin aceea că e și mai și.

Și toate aceste încă tot nu sunt de ajuns! Acum se încearcă să ne răpească și limba și legea, să nu avem nici mângăerea creștinească la ducerea din lume, că murim în legea străbună!

Așa fiind, să nu se mire nimeni de următoarele fapte autentice, ce varsă o vie lumină asupra dispoziției spiritelor la opincă, la popor, la masse.

Suprimarea *Tribunei* și a *Foii Poporului* a fost o lovitură dată întregului popor. Ca fulgerul a strebătut știrea în masse.

—«Ai aușit că Ungurii au oprit foile românești? Asta e culmea fărădelegii, cu neputință să rămână într'atât, după asta trebuie să are să se întēple *ceva*. Mei, și gazetele ni le-au oprit!!

Știu casuri, unde muerea n'a lăsat pe bărbat să cumpere boi, sub cuvēnt, las', veđi cum stă lumea, ce știți ce are să aducă țiua de mēne.. Un altul se căește că și-a zidit casă ori că și-a cumpērat un loc, mai bine să fi bēut bani.

Ungurii cu mișeliile lor într'atât au agitat poporul, că ați țeranul român îl urăște pe Ungur ca nici odată de când trăesc împreună. Inteligența e împinsă înainte de masse. Ați țeranul nu te suferă nici să stai cu Ungurul la o masă. Moșii nu mai merg la Cluj, la Turda, câte unul câte doi, ci cu grămada, câte 40—50 de inși de odată. La olaltă meig, împreună cumpēră ori vēnd și pleacă spre casă.

Suprimarea țiarelor sale iubite, darea în judecată a comitetului central al partidului național, au impresionat atât de adēnc pe Moșii, că te ia groaza.

Acum va surprinde pe cine-va știrea, că un Moș, neștiutor de carte, dar care aușise cine știe de la cine despre cele petrecute în Senatul și Camera română cu privire la noi Ardelenii, s'a dus anume la oraș, la unul din fruntașii Moșilor și i-a pus următoarea întrebare: „D-le, să fie cu ertare, am venit să te rog pentru o vorbă. D-ta trebuie să știi, spune drept, d-nii miniștrii ai țării românești, Lahovary și Carp, sunt ei Români de viță, ori sunt străini?...”—Autentic! De nu mă credeți, vă trimit o declarație de la numitul domn, ca s'o puneți în vitrina d-lui Sfetea.

Sentinela.

TRIBUNA

Spre marca mănuire a «confrăților» de la «*Tara*» și de la «*Timpul*» «*Tribuna*» a apărut nu «sēptămāna viitoare», ci Marți, la 4 (16) Ianuarie 1894.

Numērul a sosit aici numai ieri seară, de oare-ce poșta primise, când au fost suprimate organele partidului național, ordinul de a nu mai expeda «*Tribuna*» și procurorul a făcut oare-care greutăți în ceea ce privește revocarea acestui ordin.

Ori-și ce om cu bun simț își va fi făcând deci întrebarea; De unde știa «gazetarii» guvernamentali de la București, ca procurorul reg. ung. va face acele greutăți și că abia «pe la începutul sēptămānei viitoare» el va revoca ordinul?

Ori n'au știut «gazetarii» nimic?

Ori au știut, ori n'au știut; rău au făcut, că n'au tăcut.

Primul articol al «*Tribunei*», intitulat «*Revedere*», se incheie cu următoarele declarațiuni:

Se vor mai fi găsind fără indoeală fie aici, fie peste Carpați Români, pe care nu îi iartă flrea ori împrejurările se aprobe fără de rezervă programul partidului nostru național și întregul fel de a lupta al nostru: inimile înse toate, toate câte românește bat, aici bat, cu noi bat.

Dacă ast-fele, atunci «*Tribuna*» e organ de ați înainte, al tuturor Românilor.

Nu mai voim se știm nimic despre deosebiri de vederi ori de simțiminte ce se produc din când în când între Români, ci avem în fața noastră numai mișcarea cea mare și cutropitoare, care îi va lua în cele din urmă pe toți și-i va duce înainte, mereu înainte.

Dacă până acum am combătut, de aici înainte vom plānge și vom ignora pe ce rēșleți, care nu vor să se unească cu frații lor.

Singurul adversar, pe care îl vedem în fața noastră, este — nu poporul maghiar, ci obștia susținatorilor actualei stări de lucruri, pentru poporul maghiar tot atât de nenorocite ca pentru cel român.

Dar nici în lupta noastră contra acestei obștii nefaste nu mânia are să ne fie povăuitoare, ci iubirea către frații noștri, iubirea către pământul țării noastre și dorința de pacinică conviețuire.

Tocmai pentru-că au suprimat acești oameni eșii din sărite *Tribuna*, tocmai pentru că au tras în orbia lor în judecată pe fruntașii și reprezentanții autorizați ai poporului român, noi Români trebuie să stăm cu capetele ridicate, cu inimile sus și mai presus de toate liniștiți și de bun cumpăt.

Sunt vrednici ei de mila noastră, da! — de disprețul nostru, — poate! — de mânia noastră inșe nu!

Mânia are s'o simtă poporul maghiar, în numele căruia lucrează și pe care îl compromit și îl fac de rușine! Dacă el n'o simte, îl plângem și mergem înainte pe calea noastră cea dreaptă, tari în credința că viitorul în lumea aceasta e al celor ce știu să se stăpânească ei înșiși pe sine.

VORBĂ DREAPTĂ

Redacțiunea «*Tribunei*» a publicat discursurile rostite în parlamentul român asupra cestiunii române.

Motivând publicarea aceasta, confrății noștri din Sibiiu dic :

«In deosebii e just, ca Români să cunoască cuprinsul vorbirii d-lui *Tache Ionescu*, ministrul instrucțiunii, căruia diarele ungurești îi fac nedreptatea de a-l aplauda».

Ori d. Dimitrie Ionescu a vorbit din adins așa, ca să poată fi «*aplaudat*» și de «*diarele ungurești*»; ori d-sa nu a ținut și la aceste «*aplaude*», dar a vorbit așa, ca să poată fi aplaudat.

Ori a vrut, ori n'a vrut: dac'a vrut, reu a vrut, dacă n'a vrut, reu a făcut.

Așa ori așa, mai bine făcea, dacă tăcea.

ȘTIRI DIN STRĂINĂTATE

AUSTRO-UNGARIA

Congresul catolicilor a ținut Joi la Budapesta o ședință sub președinția Prințului primat al Ungariei. A asistat un mare număr din membrii episcopatului, clerului și parlamentului. S'au luat rezoluțiuni privitoare la datoriile catolicilor, la autonomia bisericii, la școli și la chestia căsătoriei din punctul de vedere catolic.

—D-l Henric Etienne, vice-director al societății austriace de navigație pe Dunăre și fost inspector al acestei societăți la Galați, s'a sinucis Vineri în Viena, cu un glonț de revolver.

BULGARIA

Se depeșează din Sofia cu data de 6 (18) Ianuarie, că Prințul a numit pe ducele de Parma, socrul său, șef al reg. 5-lea de infanterie, care va purta de acum înainte numele de: al 5-lea regiment de infanterie a Dunării al A. S. Ducelui de Parma.

Sărbătoarea Potezului Domnului a fost celebrată azi cu o mare solemnitate; pentru că este în același timp aniversarea nașterii Principesei.

Ceremonia bine-cuvintării apoi a avut loc într'un pavilion foarte frumos pe piața «Alexandru».

Prințul, ducele de Parma, care purta uniformă bulgară, ducesa de Parma asista. Trupele au defilat de două ori. Orașul a fost pavoazat.

Seara a fost un prânz de 80 lacămuri la palat. Au luat parte toate personagiile principiare, miniștri, mitropolitul, ofițerii superiori, baroul, municipalitățile.

La 6 seara a fost retragere cu facke, cu muzică.

Orașul este iluminat foarte frumos.

Exarhul a adresat tuturor episcopilor principatului o scrisoare pastorală invitându-i a face să se reciteze în toate bisericile rugăciuni pentru fericita ușurare a principesei.

GERMANIA

O intrunire de muncitori fără lucru, anunțată pentru Vineri, 6 (18) Ianuarie la Berlin, nu s'a ținut din cauza arestării organizatorului. Vr'o 1000 de persoane s'au adunat dinaintea sălii alese pentru intrunire. Poliția ia imprăștiat. Nisi o arestare.

ITALIA

Se desminte în mod oficial șvonul despre micșorarea dobândii rentei, sub orice formă ar fi.

Tribunalul a acordat un moratoriu de șeșe luni băncii generale.

Camera de comerț din Roma, ca reprezentant al sindicatului italian al purtătorilor de titluri din datoria turcească, a convocat pe purtători în adunare generală pentru 25 Februarie pentru a se înțelege în privința losurilor turcești.

SERBIA

Inalta curte a respins în procesul Avacumovici cererea acusaților privitoare la exclusia d-lui Kristici și pe aceea a d-lui Ribarac relativă la rechemarea d-lui Zivanovici ca judecător. În timpul desbaterilor d. Bogicevici a declarat, că a comandat armata în numele Regelui și nu va da cont de acțiunile sale de cât Regelui. D-l Ribarac declară și el că d-l Bogicevici n'are nici o responsabilitate.

— Cercurile bine informate din Belgrad declară în mod formal, că știrile diarelor străine în privința intențiunii atribuite Regelui de a forma un cabinet extra-parlamentar sunt foarte exagerate.

Dacă acest proiect ar fi existat într'adevăr, ar fi fost părăsit în urma sfaturilor date Regelui de către persoanele, care ar fi intrat în combinație. Regele a primit deputațiuni venite pentru a se plânge da arbitrarul poliției.

SPANIA

O depeșă din Mellila anunță, că mareșalul Martinez Campos s'a imbarcat al'altă-eri la Mazagan, ca să meargă în misiune la sultanul Marocului.

CRONICA

Diarele ungurești spun, că în curând în Alba-Julia va apare un nou diar român.

Citim în «*Budapesti Hirlap*»: Ion Boțeanu, directorul liceului român din Beiuș, (Transilvania) își va da demisia.

Causa demisionării sale, după o versiune, e boala de ochi de care suferă, după alta faptul, că guvernul crede că a sosit timpul ca să introducă un alt spirit în acel liceu.

Corespondentul unui diar unguresc a stat de curând la vorbă cu episcopul sașilor din Ardeal. Dr. Gr. Müller a declarat acelui diarist, că deputații sași vor refusa să admită și să voteze proiectele biserico-politice ale guvernului. În luna curentă se va aduna consistoriul pentru a se pronunța asupra acelor proiecte și e sigur că consistoriul le va respinge.

Dreptatea aduce vestea, că 68 de învățători Români, Sârbi, Șvabi, din comitatul Timișului, au fost suspendați, pentru că nu ar ști vorbi perfect ungurește.

A apărut și gazeta lui Alécsics, sârbul renegat, care, pentru ca să capete și mai mulți bani de la Maghiari, se dă drept român renegat. Ea are titlul de *Poporul* și va apărea o dată pe săptămână. Directorul este d. Rombay Deszö, și Alécsics, care iscălește Alexi, este redactor responsabil.

Vom vorbi mai pe larg despre ea în numărul viitor. Azi ne mulțumim a spune, că este curat maghiară.

De alt-cum *Poporul* nu este de cât o ediție românească a altei foi, care apare în ungurește.

D. I. Strișcă, român bucovinean, fost sub-locotenent în armata austriacă, s'a primit cu acelaș grad în armata noastră.

Gazeta Bucovinei aduce vestea tristă a încetării din viață a d-lui Vasile Cocărlă din Rădăuț, unul din cei care mai mult au lucrat în Bucovina și au jertfit pentru dezvoltarea culturii române.

Moritorul publică legile, prin care se recunoaște d-lor C. C. Sterian, Gh. M. M. Barbu și August Crainic, calitatea de cetățeni români, iar d-lor Dr. Henry Iurim din Botoșani, Elta Tanasievitz din Mavrodin (Teleorman), Gh. Eiuwen din Iași și G. G. Verona din Galați, li se acordă împământenirea cu dispensă de stagiu.

S'a autorizat și comuna Fălticeni să aplice legea maximului.

Doctorul DRUGESGU

de la spitalul Filantropia
Tratează maladiile chirurgicale și genito-urinare.
Consultațiuni de la 4—6 p. m.
CALEA PLEVNEI 12 bis.
In dosul Băilor Eforiei.

LABORATORUL DE CHIMIE

„AURORA“

Brăila — Strada Regală No. 86. — Brăila.

Aron Crainic, fost tribun în Transilvania la 48

Pentru părțile de interes istoric, dăm publicității în coloanele diarului nostru următorului discurs funebru pronunțat de domnișoara studentă Camilea de Crainic, la înmormântarea unchiului său Aron Crainic de Bolgarfalva, Tribun de la 1848.

Jalnică Adunare!

Astă-dî avem durerea a conduce la ultimul locaș rămășițele mortale ale lui Aron Crainic de Bolgarfalva, născut la 22 Ianuarie 1824 în orașul Huniad-Dobra, numit în diplomele sale nobilitare «oppidum Dobra alias Iofeu», din comitatul (districtul) Hunedoarei în Transilvania,—decedat în etate de 70 ani, la 31 Decembrie 1893 ora 8 seara în locuința sa din București, strada Sântu Mina No. 2.

Defunctul este de origine dintr'una din cele mai vechi familii nobile din Transilvania.

Un străbun al său, Nicolae de Crainic, și soția sa Ana Botea nepoata eroului Ioan Botea alias Corvin de Hunedoara, au primit pe moșia lor de la Deva o colonie de Bulgari, fugiți de groaza Turcilor după bătălia de la Cassova, sau din câmpul Mierlei, și de la acea colonizare moșia Deveii, și predicatul familiei de Crainic luase denumirea de Bolgarfalva: (satul bulgăresc), și cu transformarea satului Deva în oraș, a devenit o suburbie a Deveii, care se numește și astă-dî Bolgar-szék (scaunul bulgăresc).

După moartea lui Ioan Corvin și a fiilor săi Ladislau și Mathias Corvinus,—stingându-se partea bărbătească a Corvinilor,—de oare-ce nici celui-antăi din căsătoria sa cu fiica lui Ulric Ciley, care imediat după moartea tatălui său Ioan Corvin, a fost decapitat la Buda în timpul minorității lui Ladislaus al 5-lea Regele Ungariei,—prin intrigile palatinului Gara și ale generalului Fejervary,—nici celui-de al doilea Mathias-Corvinus,—din căsătoria sa cu fiica regelui Bohemiei Podibrad, nu le-au rămas copii legitimi de sex bărbătesc,—moșiile din Transilvania ale Corvinilor s'au sequestrat,—și poartă și astă-dî numirea de domeniu fiscal al Hunedoarei.

Această sequestrare s'a întâmplat după învingerea unui fiu natural a lui Mathias Corvinus, anume Ioan Corvin, care ca pretendent la tronul Ungariei a fost combătut de către aristocrația maghiară în frunte chiar cu locotenenții tatălui său Mathei-Corvin,—și anume de către Zapolia Graful Zep-sului, și Bathory Stefan, principele Transilvaniei.

De atunci dar, de la stingerea familiei Corvinilor, pe motiv că acesta acordase Românilor multe privilegii și sub pretext că după moartea regelui Mathei au fost partizani a lui Ioan Corvin usurpatorul,—aristocrația maghiară a reușit prin mijloace legislative a înăspri pozițiunea politică socială a Românilor din Transilvania, asupra cărora apasă și astă-dî în mod nedrept și neuman.

Odată cu sequestrarea moșiilor din Transilvania ale Corvinilor, a pierdut și familia Crainic de Bolgarfalva moșia de la Deva,

care s'a contopit în domeniul Hunedoarei, și de atunci descendenții lui Nicolae Crainic de Bolgarfalva și a Anei Botea s'au retras la Dobra, unde există și astă-dî strănepoți de ai lor.

Revenind acum personal la defunctul, care terminând la 1846 Liceul din Sibiu, s'a înscris în acelaș an la Facultatea de drept de la Eperics din Ungaria de sus, unde după primul an de studiu nu s'a mai întors din cau a evenimentelor de la 1848.

Pe asest timp răposatul împreună cu părintele său, defunctul protopop al tractului Dobrei Nicolae din Crainic, au participat la adunarea Românilor de la Blaj și au făcut parte și din deputațiunea trimisă la dieta de la Cluj, ca să proteste contra anexiunii Transilvaniei la Ungaria.

După ce înse Impe-atul Austriei Ferdinand sancționase unirea Transilvaniei cu Ungaria, Români din Comitatul Hunedoarei cu numeroasa lor nobilime, care încă din evul mediu și au ales deputați la Dieta Transilvaniei bărbați de încredere și de valoare, așa pe un Ciachi, devenit principe al Transilvaniei pe timpul Regelui Sigismund,—și după ce la acel Ciachi, devenise aprod (page) Ioan Botea, alias Corvin, *pe acesta*,—mai târziu în timpul lui Sigismund Bathory, pe Ștefan Jójica, pe Andreiu Birceanu, de la Borcea-mică, pe Baba Novac de Vajda-Huniad,—pe Stefan Ciachi de Almaș, ș. a. Asemenea de la începutul secolului 19-lea încoaci, pe un Fiban, pe Nopcea Alexe, și Samuel Jójica deveniți toți trei Cancelari ai Transilvaniei, și care fiind de origine română, de și trecuți de magnați maghiari, ajutati cauza Românilor pe sub mână, când legile îi opreau a o face pe față,—Români dar cei cu dreptul de alegători din Comitetul Hunedoarei și la 1848 având majoritatea absolută a alegătorilor său opus a se alege pentru Dieta de la Pesta deputați de origine maghiari,—și între alegătorii români defunctul Aron împreună cu părintele său protopopul au propus în adunarea comitatensă a se alege ca deputați numai români, susținând aceasta și pe motivul, că Ungurii se laudau în public, că vor împăcarea Românilor și egalizarea lor cu Maghiarii, și așa au sprijinit a se alege de deputat: Nopcea Vasile fost comite superior (prefect) al Comitatului Hunedoarei,—August Treboniu Laurian, care se întorsese din țara românească, și pe Iordan Dominic, fostul director de prefectură a lui Nopcea Vasile.

Sprijineau alegerea acestora și pe motivul, că cele două orașe libere din Comitat: Hațegul și Unedoara, ca orașe române aleseseră deputați 2 români, la Hațeg pe Bălașu, și la Unedoara pe protopopul Popfalvi.

Ungurii înse în loc de împăcare au încercat să nimicească voința absolută a Românilor cu majoritate de 90% dintre alegători, și ca se renșească a alege deputați unguri: pe Toth Laszlo, pe Makray și pe Gola Miklos, sau repedit în timpul alegerii la protopopul Nicolae de Crainic să-l ia de piept,—dar în acelaș timp dintre nobilimea din Dobra, care alt-iel făcea

parte din Regimentul de grăniceri Husari, numit Szekler-husari No. 11, doi caporali Cristea Lupu și Adam Simcea, au scos săbiile cu esclamare «Se nu vă atingeți de domnul protopop că vă tăiem în bucăți», și îndărjirea Românilor devenise atât de mare și de înspăimântătoare, că comitele suprem Graful Kun Kocsárd s'a vedut nevoit de a ruga pe protopopul Nicolae de Crainic, chiar prin intermediul fiului său, mortul de față, se liniștească pe români, ceia ce făcând-o prin o scurtă cuvântare, s'a terminat alegerea cu protestarea românilor de ingerințele încercate de unguri, și acestia și au permis în urmă de au compus actele de alegere prin falsificare tot pe numele candidaților maghiari.

La Pesta, intervenind înse pe lângă Kossuth, episcopul Andrei Șaguna, membru pe atunci în casa Magnaților, nu a validat alegerea ingerată și falsificată la Deva, și din cauza începerei războiului revoluționar între Unguri și Români, nefăcându-se altă alegere, comitatul Hunedoarei a rămas nerepresentat în Dieta Ungariei de la 1848—49 pe tot timpul revoluțiunii.

După constituirea Comitetului național român de la Sibiu sub auspiciile Generalului Puchner, sau numit din diferitele Comitete ale Transilvaniei prefecti numai români, și în acel al Hunedoarei Nicolae Solomon, originar din Hațeg, întors din țara românească, unde fusese farmacist, iar ca sub-prefect în Ținutul Dobrei sub numirea de inspector cesaro regesc, a fost numit defunctul Aron de Crainic.

Despre activitatea sa dar ca inspector, respective Tribun în timpul Revoluțiunii de la 1848 — 49 dăm aci lectură tradusă din limba germană unui atestat al generalului austriac Groful Eduard Leiningen.

Atestat

Domnul Aron de Crainic fost inspector cesaro regesc și conducător al poporului la Dobra în Transilvania,—pe când în primăvara anului 1849 am avut misiunea cu un corp de recunoașteri forțate, se împedec pe lângă Murăș trupele inamice de ajutoare, și se acoper pe cât posibil frontiera de răsărit a Banatului Temișan,—a conlucrat în interesul prea *Inaltului Serviciu*, și a însărcinării mele cu activitate distinsă.

Zelul său s'a dovedit cu succes mai cu samă în fortificarea Difileurilor,—la aprovizionarea cetății Deva,—în procurarea călăuzelor sigure, și cu deosebire în disciplina gloatelor (Landsturm) ridicate în inspectoratul său,—prin care s'au prevenit multe arbitrarități și escese.

Me simt dar obligat a exprima Domnului sus numit, această a mea recunoștință, și a o întări cu sub-semnătura și sigiliul meu.

Teresienstadt la 9 Decembre 1849.

(ss) Groful Leiningen, General Major.

Cu toate enumerat le servicii, defunctul a fost dat în judecată pentru așa calificate excese din timpul Revoluțiunii, și deținut în prevenție din Ianuarie 1850, până pe la finele anului 1853, când a evadat trecând în țara românească, de aci s'a dus în a-

BERARIA „CARAGIALE“

INTREPRINDEREA

„MIHALCEA“

TUNELUL OTELULUI UNIVERSAL (GABROVENI)

BERE DE LUTHER CALITATE SPECIALĂ. — MEZELURÎ ALESE. — POPICĂRIE DE SALON

SERVICIUL DE CAFENEA

Preciurile obicinuite în toate berăriile populare din București.

FONDERIA DE LITERE

MAȘINI NOUI
DIN FABRICA
FOUCHER FRÈRES
DIN
PARIS

THOMA BASILESCU

BUCUREȘTI

MATRIȚE ORIGINALE
DIN
AMERICA
FRANȚA
GERMANIA
ȘI
ITALIA

PESTE 30.000 MATRIȚE ORIGINALE
DE DIFERITE CARACTERE
LATINE, GERMANE, RUSE, BULGARE, GRECE, EBRAICE

FURNITURI COMPLETE PENTRU INSTALAȚIUNI NOI DE STABILIMENTE TIPOGRAFICE

NOTE MUZICALE ȘI LITERE CYRILIC PENTRU CĂRȚI BISERICESCI

COLECȚIUNI NOUI DE ORNAMENTE

Prețurile Stabilimentului sunt cu 25 %, mai estine de cât ale tuturor fabricilor din străinătate, osebît de speciele de vamă și transport.

Se primește în schimb material vechiu cu prețuri avantajoase

BOGAT ASORTIMENT ÎN LITERE
DE
FANTEZIE, TITLURI, CALIGRAFICE, GOTICE, FLORATE, ETC. ETC.

CLISERIE
ULTIMUL SISTEM ÎN METAL ȘI GALVANOPLASTIE

LINII DE METAL, TĂIATE SISTEMATIC

REGLEȚI, QUADRAȚI ȘI TOT FELUL DE ALBITURI

Condițiuni favorabile în plăți

Compoziția și clișeurile din fondoria Thoma Basilescu.

CEL MAI SUPERB CADOŪ DE CRĂCIUN ȘI ANUL NOŪ

COLECȚIUNEA REVISTEI

A MICUL COPIILOR

PE ANII 1891—92—93

DOUË VOLUME ÎN CUARTO, PESIE 1.500 PAGINI TEXT

Având peste 400 de tablouri!! Cu preț de 10 lei

Aceste volume conțin: Un romanț pentru copii, scris de D-ra Julia B. Hasdeu; Un cântec de leagăn (cuvinte de D-ra Julia B. Hasdeu, muzica de G. Ștefănescu, profesor de conservator); o mulțime de nuvele, istorioare, povești, basme, anecdote, descrieri de voiajuri, din viața animalelor, paserilor și insectelor, poezii, șarade, enigme, etc.

Depus spre vîndare numai la libraria I. V. SOCEC.

A APARUT

**și se află de vânzare la toate librăriile, chioșcurile și la
toți vânzătorii de ziare din țară**

CALENDARUL LIGEI

PENTRU

UNITATEA CULTURALA A TUTUROR ROMANILOR

ILUSTRAT

CU

PORTRETELE PREȘEDINȚILOR SECȚIILOR LIGEII DIN ȚARĂ

PRECUM ȘI O FOTOGRAFIE REPRESINTÂND

INAUGURAREA BUSTULUI LUI MIHAIL KOGĂLNICEANU

PARTEA LITERARĂ ESTE DATORITĂ DOMNILOR

**V. A. Urechiă, De la Vrancea, Vlahuță, Th. D. Speranția
Nicolae Țincu, Cornelia din Moldova, N. Rădulescu-Niger, Artur Stavri, St. Periețeanu-Bu
Al. Macedonsky, I. Rusu Șirianul, C. I. Tudor, Gr. J. Holban-Lear, O. Carp
Colonel Gh. Boteanu, Th. M. Stoenescu, Traian Demetrescu, De la Căscioare, și alții**

PRECIUL UNUI EEMPLAR 1.50, DE LUX 2 LEI

DEPOSITUL

LA

TIPOGRAFIA THOMA BASILESCU, BULEVARDUL ELISABETA No. 111.

BUCURESCI

TIPOGRAFIA ȘI FONDERIA DE LITERE THOMA BASILESCU, C. 4215